

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze diplomové práce

Vzájemný obchod ČR a Ukrajiny

Xenie Ulrichová

© 2015 ČZU v Praze

SOURHN

Diplomová práce se zabývá vzájemným zahraničním obchodem mezi Českou republikou a Ukrajinou. V úvodní části práce jsou definovány základní ekonomické pojmy související s daným tématem.

Druhá část analyzuje vývoj vzájemného zahraničního obchodu. Analýza je především hodnocena na základě desetileté časové řady, konkrétně pro období 1993 – 2013.

Dílčí část práce zkoumá vývoj hodnot, komoditní a teritoriální strukturu, a pomocí metod pro hodnocení komparativní výhody je zkoumána jejich konkurenceschopnost. Na základě komoditní struktury byly poté definovány hlavní vývozní a dovozní artikly zmíněných států. V závěru práce je analyzován vzájemný obchod těchto zkoumaných zemí z hlediska bilance.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zahraněční obchod, Česká republika, Ukrajina, hodnota, vývoz, dovoz, komoditní struktura, konkurenceschopnost

CÍL A METODIKA PRÁCE

Cílem předkládané práce je analyzovat vývoj vzájemného českého a ukrajinského zahraničního obchodu.

Problematika zahraničního obchodu je velice obsáhlá, proto aby bylo možné dosáhnout tohoto hlavního cíle, bylo nutné studium odborné literatury a publikací související s tématem, pochopení a proniknutí do významu základních ukazatelů zahraničního obchodu a v neposlední řadě bylo důležité nasbírat množství věrohodných dat, se kterými bylo nadále pracováno.

Analýza vývoje vzájemného zahraničního obchodu je především hodnocena na základě desetileté časové řady, počínaje rokem 1999, kdy docházelo ke stoupající tendenci obchodních vztahů mezi Ukrajinou a Českou republikou. Teritoriální a komoditní struktura je definována na základě předních vývozních a dovozních komodit tříděných dle harmonizovaného systému HS 2. Jejich teritoriální a komoditní struktura byla dále posouzena jak vzájemně, tak z hlediska jejich postavení na světovém trhu. Část analýzy předkládané práce byla věnována jednomu ze základních ukazatelů pro měření efektivnosti zahraničního obchodu, kterým je index reálných směnných relací. Výpočet směnných relací byl proveden pro ČR na základě položek, které jsou klasifikovány podle Standardní mezinárodní obchodní klasifikace (dále SITC).

Měření konkurenceschopnosti komoditní struktury jsem využila na základě analytické metody

pro hodnocení komparativní výhody dané země v rámci referenční skupiny. Komparativní výhoda byla analyzována pro roky 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 pomocí Lafay index (LFI).

ZÁVĚR

Při zpracování této práce se potvrdil silící význam zahraničního obchodu. Co se týká komoditní struktury vzájemného obchodu zkoumaných zemí, lze ji ohodnotit za ustálenou. Vývoj vzájemného obchodu byl ovlivněn vstupem ČR do Evropské unie, finanční krizí, vstupem zmíněných zemí do Světové obchodní organizace, poptávkou a nabídkou komodit.

Od roku 1999 zahraniční obchod Ukrajiny vykazuje rostoucí tendenci, a to až do doby finanční krize, která se obou zkoumaných zemí nejvíce dotkla v roce 2009. K oživení a nastartování světové ekonomiky došlo o dva roky později v roce 2011.

V tomto roce se také uskutečnil na Ukrajině rekordní vývoz zboží v hodnotě 1 544 783 tisíc amerických dolarů. V současné situaci je největším ukrajinským obchodním partnerem Ruská federace. V oblasti nerostného bohatství země Ukrajina disponuje většinou významných surovin. Během práce jsem došla k dvěma protichůdným závěrům. Za prvé bylo pro Ukrajinu odvětví strojírenství ohodnoceno jako odvětví s velkým předpokladem vývozu z hlediska technologické a průmyslové základny. Dle Ministerstva průmyslu a obchodu má ČR velký předpoklad pro zapojení se do strojírenství jakožto vývozce na Ukrajinu z morálně a technicky zastaralé průmyslové základny.

Dle mého názoru jsou obě tvrzení pravdivá. Byť strojírenství tvoří hlavní část ukrajinského vývozu, jsou nutné inovace továren a obráběcích strojů. Česká republika může být v této oblasti nápomocná nabídkou pracovního kapitálu, dovozem nových technologií či poznatků.

Pro Českou republiku byl především významný rok 2004, kdy došlo ke vstupu do Evropské unie. Jedním z pozitivních dopadů tohoto vstupu bylo zlepšení obchodní bilance. Od roku 2005 již položka dovozu nepřesáhla položku vývozu. V roce 2012 bylo rekordně vyvezeno zboží v hodnotě 1 808 172 tisíc amerických dolarů. Oproti roku 2009, kdy se země potýkala s finanční krizí, bylo vyvezeno zboží v hodnotě o 997 504 tisíc amerických dolarů více.

Na základě dostupných informací byly v další části práce vyhodnoceny největší obchodní partneři Ukrajiny a ČR a popsány jejich vzájemné vztahy. Česká republika jakožto člen EU obchoduje nejvíce s ostatními členskými státy, za rok 2013 jejich vzájemný obchod představoval 81,8 % celkového zahraničního obchodu země, z toho obchod s Německem byl

tvořen 31,7 %. Pro porovnání podíl obrátu zahraničního obchodu České republiky a Ukrajiny na celkovém obchodě ČR v roce 2013 bylo tvořeno 1,03 %. Byť se toto číslo může zdát malé, z hlediska pořadí byla Ukrajina na 21. místě a za posledních pět let vzájemný obrát stále roste. Mezi další hlavní partnery České republiky patří Slovensko, Polsko, Francie, Velká Británie, Rakousko, Ruská federace, atd.

V rámci zkoumání konkurenceschopnosti České republiky vůči Ukrajině bylo zjištěno, že největší jasnou komparativní výhodu má země ve vývozní položce stroje a dopravní prostředky. Druhá nejvyšší komparativní výhoda se ukázala u položky chemikálie. Nejmenší komparativní výhoda byla projevena u položky nápoje a tabák.

Český export zboží na Ukrajinu má stále rostoucí tendenci. Maximální vyvezené zboží v hodnotě 1 808 172 tis. amerických dolarů vyvezla země v roce 2012, naopak minima za posledních deset let v roce 2003 v hodnotě 280 066 tis. amerických dolarů. Mezi hlavní vyvážené české komodity na území Ukrajiny patří motorová vozidla (HS 2 – 87), reaktory a kotle (HS 2 – 84), přístroje elektrického záznamu (HS 2 – 85), plasty a výrobky z plastů (HS 2 – 39), výrobky ze železa nebo oceli (HS 2 – 73), farmaceutické výrobky (HS 2 – 30), chemické výrobky (HS 2 – 29), aj. Během analyzovaných let, se zvětšily objemy exportu na Ukrajinu především u položek (HS 2 – 29), (HS 2 – 73), (HS 2 – 85). Velký vliv na vývoz komodit měla finanční krize. Relativně nejvíce poklesl v roce 2009 vývoz motorových vozidel (HS 2 – 87) a to konkrétně o 79,5 %. Méně zasaženými komoditami byly (HS 2 – 48), (HS 2 – 73). Co se týká ukrajinských vyvážených komodit, Česká republika je závislá na této struktuře importu: rudy kovů a strusky popelů (HS 2 – 26), paliva a oleje (HS 2 – 27) a železo a ocel (HS 2 – 72). Položka rudy kovů a strusky popelu tvořila v roce 2013 více jak 50 % celého dovozu. Výrobky ze železa nebo oceli patří mezi hlavní vývozní položku. A protože tato položka tvoří velkou část HDP, není divu, že došlo k ekonomické stagnaci, způsobené poklesem poptávky po zmíněném zboží. Velká změna ve vývozu se uskutečnila mezi lety 2008 a 2009 v období finanční krize. Především se tato změna dotkla položky hliníku a jeho výrobků (HS 2 – 76). Od doby finanční krize tato komodita ztratila pozici čtvrté co do hodnoty největší vývozní položky.

Největší pokles meziroční změny vývozu z Ukrajiny do České republiky se uskutečnil v roce 2009, kdy došlo k poklesu meziroční změny o 90,03 %. V tomto roce také byla meziroční změna nejnižší, hodnota dosahovala pouze 55,81 %. V tomto roce došlo i k nejmenší meziroční změně vývozu České republiky na Ukrajinu, a to 52,77 %. Naopak nejvyšší hodnota 179,47 % byla v roce 2004.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

CIHELKOVÁ, E. a kol.: Nový regionalismus. Teorie a případová studie. Praha: C. H. Beck, 2007. 361 s. ISBN 978-80-7179-808-8

KUNEŠOVÁ, H., CIHELKOVÁ E.: Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4

MANKIW, G. N.: Zásady ekonomie. Praha: Grada Publishing, a. s., 1999. 763 s. ISBN 978-80-7169-891-3

SVATOŠ, M. a kol.: Zahraniční obchod. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 368 s. ISBN 978-80-247-2708-0

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Pořadí států podle výše vývozu a dovozu* [online]. 2014 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20542677/241005-1415.pdf/83b2b37a-d470-440d-9e92-8ce0735f78e9?version=1.0>

TRADE INTERNATIONAL CENTRE. *Trade Competitiveness Map* [online]. 2014 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://legacy.intracen.org/appli1/TradeCom/TP_IP_CI.aspx?RP=203&YR=2009